

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет біології та лісового господарства
Кафедра фізіології людини і тварин

СИЛАБУС

нормативної освітньої компоненти

ГІГІЄНА ТА ЕКОЛОГІЯ

підготовки – Магістр

спеціальності – 222 Медицина

освітньо-професійної програми – Медицина

Силабус освітньої компоненти «Гігієна та екологія» підготовки магістра, галузі знань – 22 Охорона здоров'я, спеціальності – 222 Медицина за освітньо-професійною програмою Медицина.

Розробники: Дмитроца Олена Романівана, кандидат біологічних наук, доцент кафедри фізіології людини і тварин

Коржик Ольга Василівна, кандидат біологічних наук, старший викладач кафедри фізіології людини і тварин

Силабус освітньої компоненти затверджена на засіданні кафедри фізіології людини і тварин

протокол № 1 від 31.08. 2022 р.

Завідувач кафедри:

(доцент Качинська Т. В.)

1. Опис освітньої компоненти

Таблиця 1

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній ступінь	Характеристика освітнього компонента
Денна форма навчання	22 Охорона здоров'я 222 Медицина Медицина Магістр	Нормативна
		Рік навчання 2-ий Рік навчання 3-ий
Семестр 4-ий Семестр 5-ий		
Лекції – 20 год. Лекції – 10 год.		
Лабораторні – 30 год. Лабораторні – 40 год.		
Самостійна робота 68 год.		
Консультації 12 год.		
Форма контролю: залік (4, 5 семестри)		
Мова навчання	Українська	

II. Інформація про викладачів

ПІБ	<u>Дмитроца Олена Романівна</u>
Науковий ступінь	Кандидат біологічних наук
Вчене звання	Доцент
Посада	Доцент кафедри фізіології людини і тварин
Комунікація із студентами	+38 0502218285 e-mail: Dmytroca.Olena@vnu.edu.ua
Консультації	Графік консультацій розміщений на дошці оголошень кафедри (ауд. 701)
Посилання на електронний курс	https://teams.microsoft.com/l/team/19%3adefc9d4e44ef4655a88780e05f001d79%40thread.tacv2/conversations?groupId=27c502f7-0fd4-46fa-a921-4b8fe73ae865&tenantId=79cf2153-dcef-4e36-ab8c-89480b2366aa82
Лаборант який забезпечує проведення лабораторних робіт та відпрацювань	Малиновська Інна Миколаївна
Розклад занять	http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi

ПІБ	Коржик Ольга Василівна
Науковий ступінь	Кандидат біологічних наук
Вчене звання	-----
Посада	старший викладач кафедри фізіології людини і тварин
Комунікація із студентами	+380967882835e-mail: korzhyk.olha@vnu.edu.ua
Консультації	Графік консультацій розміщений на дошці оголошень кафедри (ауд. 701)
Посилання на електронний курс	https://teams.microsoft.com/l/team/19%3adefc9d4e44ef4655a88780e05f001d79%40thread.tacv2/conversations?groupId=27c502f7-0fd4-46fa-a921-4b8fe73ae865&tenantId=79cf2153-dcef-4e36-ab8c-89480b2366aa82
Лаборант який забезпечує проведення лабораторних робіт та відпрацювань	Малиновська Інна Миколаївна http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi
Розклад занять	

III. Опис освітньої компоненти

1. Анотація курсу: Освітня компонента «Гігієна та екологія» є нормативною дисципліною для студентів спеціальності 222 «Медицина» ОР «Магістр». Предметним напрямком дисципліни є загальні та спеціальні питання гігієни та екології. Освітня компонента орієнтована на отримання фундаментальних знань про закономірності впливу навколишнього та внутрішнього середовища на організм людини та її здоров'я; гігієнічну оцінку впливу факторів виробничого середовища підприємств та факторів довкілля на здоров'я працюючих і населення; профілактичні заходи зі збереження здоров'я та охорони довкілля. Знання гігієни для лікарів профілактичних та лікувальних профілів необхідне під час виконання професійної діяльності: аналіз стану здоров'я населення чи окремих його контингентів у зв'язку з антропогенними та соціальними умовами життя та праці; діагностика захворювань, пов'язаних із станом навколишнього і виробничого середовища; первинна, вторинна і третинна профілактики захворювань, організація, проведення та контроль за проведенням профілактичних заходів; оцінка умов перебування в організованих колективах (дитячих, навчальних); аналіз важкості та напруженості трудової, професійної діяльності з метою визначення необхідності переведення працівників з певними порушеннями їхнього здоров'я на полегшені види роботи, призначення лікувально-профілактичного харчування, диспансерного обслуговування, санаторно-курортного лікування, реабілітації; уміння рекомендувати методи і засоби режиму дня, навчання, праці, особистої гігієни, режиму харчування, використання природних факторів та комплексу методів і засобів загартовування організму; надання лікарських рекомендацій та розпоряджень щодо використання методів і засобів профілактики внутрішньо-лікарняних інфекцій, інфекцій та інвазій серед населення при його обслуговуванні у поліклініці, вдома, в організованих колективах; проведення санітарно-просвітницької роботи поміж хворих, в організованих колективах (дитячих, навчальних, трудових) та серед населення в цілому та інше.

Предметом вивчення освітньої компоненти є: гігієна – галузь медичних знань, наука про збереження та зміцнення громадського та індивідуального здоров'я шляхом здійснення профілактичних заходів; екологія – комплексна інтегральна наука, яка досліджує стан навколишнього середовища та закономірності його впливу на людину зокрема і суспільство загалом, а також особливості зворотних реакцій довкілля у відповідь на діяльність людства.

2. Пререквізити: Для успішного засвоєння ОК студенту необхідні знання, отримані в процесі вивчення таких освітніх компонентів загальної підготовки: «Медична та біологічна фізика»,

«Медична хімія», «Охорона праці в галузі», «Медична біологія», «Анатомія людини», «Фізіологія».

Постреквізити: Основні положення освітньої компоненти можуть застосовуватися при вивченні дисциплін професійної підготовки, а саме: «Патофізіологія», «Мікробіологія, вірусологія та імунологія», «Соціальна медицина, громадське здоров'я», «Інфекційні хвороби», «Епідеміологія та принципи доказової медицини», «Онкологія та радіаційна медицина», «Хірургія у тому числі дитяча хірургія, нейрохірургія» та інших дисциплін, що передбачає інтеграцію викладання з цими освітніми компонентами та застосування отриманих знань, умінь та навичок в процесі подальшого навчання та у професійній діяльності.

Метою освітньої компоненти є: вивчення теоретичних основ профілактичної медицини, зокрема гігієни та екології, як наук, які є базисом профілактичної складової професійного світогляду фахівця спеціальності «Медицина»; закладення теоретичних основ гігієни та екології (термінологія, закони, методи, принципи гігієнічного нормування, нормативно-методичне забезпечення застосування профілактичних заходів) та відпрацювання практичних навичок щодо профілактики захворювань інфекційного та неінфекційного походження у відповідності до основ чинного законодавства України; набуття навичок до гігієнічної оцінки впливу фізичних, хімічних, мікробіологічних факторів тощо на організм людини та довкілля; набуття здатності використовувати сприятливі оздоровчі фактори навколишнього середовища для зміцнення здоров'я людини, загартування організму тощо.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Гігієна та екологія» є: закладення теоретичних основ гігієни та екології, як наук (термінологія, закони, методи, принципи гігієнічного нормування, нормативно-методичне забезпечення застосування профілактичних заходів) та відпрацювання практичних навичок щодо профілактики захворювань інфекційного та неінфекційного походження у відповідності до основ чинного законодавства України; проведення запобіжного та поточного санітарного нагляду; опанування лабораторних методів дослідження (органолептичні, фізичні, хімічні, біологічні, бактеріологічні методи); використання сприятливих оздоровчих факторів навколишнього середовища для зміцнення здоров'я людини, загартування організму тощо.

IV. Результати навчання (Компетентності)

Таблиця 2

Інтегральна компетентність (ІК)	Здатність розв'язувати складні задачі, у тому числі дослідницького та інноваційного характеру у сфері медицини. Здатність продовжувати навчання з високим ступенем автономії.
Загальні компетентності (ЗК)	ЗК 4. Знання та розуміння предметної галузі та розуміння професійної діяльності
Фахові компетентності (ФК)	ФК 4. Здатність до визначення необхідного режиму праці та відпочинку при лікуванні та профілактиці захворювань. ФК 5. Здатність до визначення характеру харчування при лікуванні та профілактиці захворювань. ФК 13. Здатність до проведення санітарно-гігієнічних та профілактичних заходів. ФК17. Здатність до оцінювання впливу навколишнього середовища, соціально-економічних та біологічних детермінант на стан здоров'я індивідуума, сім'ї, популяції.
Програмні результати	ПРН 1. Мати ґрунтовні знання із структури професійної діяльності. Вміти здійснювати професійну діяльність, що

навчання (ПРН)	<p>потребує оновлення та інтеграції знань. Нести відповідальність за професійний розвиток, здатність до подальшого професійного навчання з високим рівнем автономності.</p> <p>ПРН 2. Розуміти та мати знання фундаментальних і клінічних біомедичних наук на рівні, достатньому для вирішення професійних задач у сфері охорони здоров'я.</p> <p>ПРН 3. Спеціалізовані концептуальні знання, що включають наукові здобутки у сфері охорони здоров'я і є основою для проведення досліджень, критичне осмислення проблем у сфері медицини та дотичних до неї міждисциплінарних проблем.</p> <p>ПРН 4. Виділяти та ідентифікувати провідні клінічні симптоми та синдроми (за додатком 1); за стандартними методиками, використовуючи попередні дані анамнезу хворого, дані огляду хворого, знання про людину, її органи та системи, встановлювати попередній клінічний діагноз захворювання (за додатком 2)</p> <p>ПРН 10. Визначати необхідний режим праці, відпочинку та харчування на підставі заключного клінічного діагнозу, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм, шляхом прийняття обґрунтованого рішення за існуючими алгоритмами та стандартними схемами.</p> <p>ПРН 23. Оцінювати вплив навколишнього середовища на стан здоров'я людини для оцінки стану захворюваності населення.</p>
----------------	--

V. Структура освітньої компоненти

Таблиця 3

Модуль 1. Загальні питання гігієни та екології (4 семестр)

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					Форма контролю*/Бали (200 балів) Т+УО+ВЛЗ+К-З+ІНДЗ
	Усього	у тому числі				
		Лек.	Лабор.	Конс.	Сам. роб.	
1	2	3	4	5	6	7
Змістовий модуль 1. Вступ до гігієни та екології. Основи запобіжного та поточного санітарного нагляду						
Тема 1. Гігієна як наука. Місце і значення гігієни в системі медичних наук та практичній діяльності лікаря. Основні закони гігієни. Методи гігієнічних досліджень.	6	2	2	-	2	Т (5), УО (5), ВЛЗ (5) / 3= 5
Тема 2. Історія виникнення, основні етапи розвитку та сучасний стан гігієни.	3	-	-	1	2	ІНДЗ (5) / 1 = 5

<i>Підсумкова контрольна робота 1</i>							ПКР (Т (5)+УО (5)) / 2 = 5
Разом за змістовим модулем 1	9	2	2	1	4		5
<i>Змістовий модуль 2. Гігієнічне значення навколишнього середовища та методи його дослідження. Гігієна населених місць та житла. Гігієна повітряного середовища</i>							
Тема 3. Гігієнічне значення сонячної радіації.	12	2	6	-	4		Т (5), УО (5), ВЛЗ (5), К-3 (5) / 4 = 5*3=15
Тема 4. Гігієнічне значення складових біосфери (атмосфери, гідросфери, літосфери).	7	2	-	1	4		ІНДЗ (5) / 1 = 5
Тема 5. Гігієнічне значення клімату, погоди, їх вплив на здоров'я населення.	10	2	4	-	4		Т (5), УО (5), ВЛЗ (5), К-3 (5) / 4 = 5*2=10
Тема 6. Гігієна населених місць. Гігієна житла. Мікроклімат, опалення, вентиляція, природне та штучне освітлення, методи їх вимірювання і гігієнічна оцінка.	15	2	8	1	4		Т (5), УО (5), ВЛЗ (5), К-3 (5) / 4 = 5*4=20
<i>Підсумкова контрольна робота 2</i>							ПКР (Т (5)+УО (5)) / 2 = 5
Разом за змістовим модулем 2	44	8	18	2	16		5
<i>Змістовий модуль 3. Гігієна води та водопостачання, гігієна ґрунту, санітарна очистка населених місць</i>							
Тема 7. Гігієна води та водопостачання	10	2	4	-	4		Т (5), УО (5), ВЛЗ (5), К-3 (5) / 4 = 5*2=10
Тема 8. Гігієна ґрунту та очистка населених місць.	9	2	2	1	4		Т (5), УО (5), ВЛЗ (5), К-3 (5) / 4 = 5
<i>Підсумкова контрольна робота 3</i>							ПКР (Т (5)+УО (5)) / 2 = 5
Разом за змістовим модулем 3	19	4	6	1	8		5
<i>Змістовий модуль 4. Гігієна праці</i>							
Тема 9. Гігієна та фізіологія праці. Методика гігієнічної оцінки важкості і напруженості праці, шкідливостей трудового процесу. Санітарне законодавство в галузі охорони праці.	6	2	2	-	2		Т (5), УО (5), ВЛЗ (5), К-3 (5) / 4 = 5

Тема 10. Гігієнічна характеристика шкідливих факторів виробничого середовища та реакції організму на їх вплив.	6	2	2	-	2	Т (5), УО (5), ВЛЗ (5), К-3 (5) / 4 = 5
Тема 11. Професійні захворювання і отруєння та їх профілактика.	6	2	-	2	2	ІНДЗ (5) / 1 = 5
<i>Підсумкова контрольна робота 4</i>						ПКР (Т (5)+УО (5)) / 2 = 5
Разом за змістовим модулем 4	18	6	4	2	6	5
Разом годин/ Балів	90	20	30	6	34	5/200 балів

Форма контролю*: Т – тести; УО – усне опитування; ВЛЗ – виконання лабораторного завдання; К-3 – кейс-задача; ІНДЗ – індивідуально-наукове дослідне завдання; ПКР – модульна контрольна робота (Т – тести; УО – усне опитування).

Модуль 2. Спеціальні питання гігієни та екології
(5 семестр)

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					Форма контролю*/Бали (200 балів) Т+УО+ВЛЗ+ К-3
	Усього	у тому числі				
		Лек.	Лабор.	Конс.	Сам. роб.	
1	2	3	4	5	6	7
<i>Змістовий модуль 5. Гігієна дітей і підлітків</i>						
Тема 1. Гігієна дітей і підлітків. Закономірності росту і розвитку дитячого організму. Гігієна трудового, фізичного, психофізіологічного навчання і виховання дітей і підлітків. Методика їх гігієнічної оцінки.	5	2	2	-	1	Т (5), УО (5), ВЛЗ (5), К-3 (5) / 4 = 5
Тема 2. Методи гігієнічної оцінки устаткування та утримання навчально-виховних установ для дітей і підлітків.	3	-	2	-	1	Т (5), УО (5), ВЛЗ (5), К-3 (5) / 4 = 5
Тема 3. Методи вивчення вікових психофізіологічних особливостей дітей та підлітків. Гігієнічна	3	-	2	-	1	Т (5), УО (5), ВЛЗ (5), К-3 (5) / 4 = 5

оцінка навчально-виховного режиму дітей різних вікових груп.						
Тема 4. Методика гігієнічного контролю за організацією фізичного виховання та трудового навчання дітей і підлітків. Лікарсько-професійна консультація та медичний професійний відбір підлітків в умовах школи та поліклініки.	5	-	2	1	2	Т (5), УО (5), ВЛЗ (5), К-3 (5) / 4=5
<i>Підсумкова контрольна робота 1</i>						ПКР (Т (5)+К-3 (5)) / 2 = 5
Разом за змістовим модулем 5	16	2	8	1	5	5
<i>Змістовий модуль 6. Гігієна харчування</i>						
Тема 5. Харчування як фактор здоров'я. Наукові основи раціонального харчування. Гігієнічне значення окремих компонентів їжі в харчуванні здорової та хворої людини. Харчова та біологічна цінність основних продуктів харчування.	6	2	2	-	2	Т (5), УО (5), ВЛЗ (5), К-3 (5) / 4=5
Тема 6. Наукові основи раціонального, превентивного, лікувального, дієтичного та лікувально-профілактичного харчування. Методи оцінки адекватного харчування за меню-розкладкою, забезпечення вітамінами.	5	-	2	1	2	Т (5), УО (5), ВЛЗ (5), К-3 (5) / 4=5
Тема 7. Захворювання, пов'язані з порушенням основ раціонального харчування та вживанням недоброякісних продуктів.	4	-	2	-	2	Т (5), УО (5), ВЛЗ (5), К-3 (5) / 4=5

Тема 8. Теоретичні аспекти та методика профілактики аліментарних та аліментарно-зумовлених захворювань. Методика розслідування та профілактика харчових отруєнь. Гігієнічні основи лікувального, дієтичного та лікувально-профілактичного харчування.	5	-	2	1	2	Т (5), УО (5), ВЛЗ (5), К-3 (5) / 4=5
<i>Підсумкова контрольна робота 2</i>						ПКР (Т (5)+К-3 (5)) / 2 = 5
Разом за змістовим модулем 6	20	2	8	2	8	5
<i>Змістовий модуль 7. Гігієна лікувально-профілактичних закладів. Радіаційна гігієна.</i>						
Тема 9. Гігієнічна оцінка умов перебування хворих та гігієна праці медичних працівників у лікувально-профілактичних закладах.	8	2	4	-	2	Т (5), УО (5), ВЛЗ (5), К-3 (5) / 4=5*2=10
Тема 10. Радіаційна гігієна, протирадіаційний захист в медичних закладах та інших об'єктах, де використовуються джерела іонізуючої радіації. Методи і засоби радіаційного контролю. Радіаційне забруднення довкілля. Гігієнічні аспекти аварії на Чорнобильській АЕС.	6	2	2	-	2	Т (5), УО (5), ВЛЗ (5), К-3 (5) / 4=5
Тема 11. Розрахункові методи оцінки протирадіаційної безпеки та параметрів захисту від зовнішнього опромінення.	3	-	-	1	2	-
Тема 12. Гігієнічна оцінка протирадіаційного захисту персоналу і радіаційної безпеки пацієнтів при	4	-	2	-	2	Т (5), УО (5), ВЛЗ (5), К-3 (5) / 4=5

застосуванні іонізуючої радіації в лікувальних закладах.						
<i>Підсумкова контрольна робота 3</i>						ПКР (Т (5)+К-3 (5)) / 2 = 5
Разом за змістовим модулем 7	21	4	8	1	8	5
<i>Змістовий модуль 8. Військова гігієна</i>						
Тема 13. Основи організація санітарно-гігієнічних заходів у Збройних силах України при надзвичайних ситуаціях мирного часу та у воєнний час. Гігієна польового розміщення військ та населення.	6	-	2	1	3	Т (5), УО (5), ВЛЗ (5), К-3 (5) / 4=5
Тема 14. Основи організації та проведення санітарного нагляду і медичного контролю за харчуванням особового складу Збройних сил України у польових умовах.	4	-	2	-	2	Т (5), УО (5), ВЛЗ (5), К-3 (5) / 4=5
Тема 15. Основи організації та проведення санітарного нагляду і медичного контролю за водопостачанням особового складу Збройних сил України в польових умовах.	6	-	4	-	2	Т (5), УО (5), ВЛЗ (5), К-3 (5) / 4=5*2=10
Тема 16. Гігієна праці особового складу Збройних сил України при ліквідації наслідків надзвичайних станів і на воєнний час	4	-	2	-	2	Т (5), УО (5), ВЛЗ (5), К-3 (5) / 4=5
<i>Підсумкова контрольна робота 4</i>						ПКР (Т (5)+К-3 (5)) / 2 = 5
Разом за змістовим модулем 8	20	-	10	1	9	5
<i>Змістовий модуль 9. Здоровий спосіб життя, особиста гігієна та психогігієна</i>						
Тема 17. Здоровий спосіб життя, особиста гігієна. Фізична культура, основи загартовування. Профілактика	8	2	4	-	2	Т (5), УО (5), ВЛЗ (5), К-3 (5) / 4=5*2=10

алкоголізму, наркоманії, токсикоманії, тютюнопаління.						
Тема 18. Гігієна одягу та взуття. Гігієнічна оцінка миючих засобів, тканин та побутового, виробничого і лікарняного одягу.	5	-	2	1	2	Т (5), УО (5), ВЛЗ (5), К-3 (5) / 4=5
<i>Підсумкова контрольна робота 5</i>						ПКР (Т (5)+К-3 (5)) / 2 = 5
Разом за змістовим модулем 9	13	2	6	1	4	5
Разом годин/ Балів	90	10	40	6	34	5/200 балів

Форма контролю*: Т – тести; УО – усне опитування; ВЛЗ – виконання лабораторного завдання; К-3 – кейс-задача; ПКР – підсумкова контрольна робота

Теми лекційних занять

Таблиця 4

4 семестр

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	Гігієна дітей і підлітків. Закономірності росту і розвитку дитячого організму. Гігієна трудового, фізичного, психофізіологічного навчання і виховання дітей і підлітків. Методика їх гігієнічної оцінки.	2
2	Гігієнічне значення сонячної радіації	2
3	Гігієнічне значення складових біосфери (атмосфери, гідросфери, літосфери)	2
4	Гігієнічне значення клімату, погоди, їх вплив на здоров'я населення	2
5		2
6	Гігієна населених місць. Гігієна житла. Мікроклімат, опалення, вентиляція, природне та штучне освітлення, методи їх вимірювання і гігієнічна оцінка	2
7	Гігієна води та водопостачання	2
8	Гігієна ґрунту та очистка населених місць	2
9	Гігієна та фізіологія праці. Методика гігієнічної оцінки важкості і напруженості праці, шкідливостей трудового процесу. Санітарне законодавство в галузі охорони праці.	2
10	Гігієнічна характеристика шкідливих факторів виробничого середовища та реакції організму на їх вплив.	2
Разом		20

5 семестр

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	Гігієна дітей і підлітків. Закономірності росту і розвитку дитячого організму. Гігієна трудового, фізичного, психофізіологічного навчання і виховання дітей і підлітків. Методика їх гігієнічної оцінки.	2

2	Харчування як фактор здоров'я. Наукові основи раціонального харчування. Гігієнічне значення окремих компонентів їжі в харчуванні здорової та хворої людини. Харчова та біологічна цінність основних продуктів харчування.	2
3	Гігієна лікувально-профілактичних закладів. Особливості планування, благоустрою та обладнання медичних закладів	2
4	Радіаційна гігієна. Іонізуюче випромінювання як чинник навколишнього середовища та виробнича шкідливість. Протирадіаційний захист. Біоетичні аспекти впливу радіаційного чинника на людину.	2
5	Здоровий спосіб життя, особиста гігієна. Фізична культура, основи загартовування. Профілактика алкоголізму, наркоманії, токсикоманії, тютюнопаління.	2
Разом		10

Теми лабораторних занять

Таблиця 5

4 семестр

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	Вступне заняття. Методи гігієнічних досліджень. Організація індивідуально-дослідницької роботи студентів. Питання біоетики та біобезпеки в профілактичній медицині.	2
2	Методи визначення інтенсивності та профілактичної дози ультрафіолетової радіації. Методика використання ультрафіолетового випромінювання з метою профілактики захворювань і санації повітряного середовища.	2
3	Методика використання ультрафіолетового випромінювання з метою профілактики захворювань і санації повітряного середовища. Розв'язування кейс-задач.	2
4		2
5	Методика визначення гігієнічної оцінки природного освітлення приміщень	2
6	Методи визначення і гігієнічна оцінка штучного освітлення приміщень. Розв'язування кейс-задач	2
7	Методика визначення і гігієнічна оцінка напрямку та швидкості руху повітря. Розв'язування кейс-задач.	2
8	Методика клініко-фізіологічного дослідження впливу мікроклімату на організм та самопочуття людини.	2
9	Дослідження мікрофлори повітря. Розв'язування кейс-задач.	2
10	Методика гігієнічної оцінки клімато-погодних умов та їх впливу на здоров'я людини. Розв'язування кейс-задач.	2
11	Гігієнічна оцінка водопостачання. методика гігієнічної оцінки питної води за даними санітарного обстеження систем водопостачання та результатами лабораторного аналізу проб. Методи покращання якості питної води.	2
12	Методика санітарного обстеження джерел водопостачання та відбору проб води для бактеріологічного та санітарно-хімічного дослідження. Розв'язування кейс-задач.	2
13	Методика гігієнічної оцінки ґрунту за даними санітарного обстеження земельної ділянки та результатами лабораторного аналізу проб. Санітарна очистка населених місць. Значення санітарного	2

	стану ґрунту та санітарної охорони водних об'єктів у біобезпеці населення. Розв'язування кейс-задач.	
14	Гігієнічна оцінка ступеня важкості та напруженості праці.	2
15	Розв'язування кейс-задач.	2
Разом		30

5 семестр

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	Методи вивчення вікових психофізіологічних особливостей організму дітей і підлітків. Оцінка функціональної готовності дітей до навчання в школі. Розв'язування кейс-задач.	2
2	Гігієнічна оцінка режиму дня та навчально-виховного процесу учнів різного віку. Розв'язування кейс-задач.	2
3	Методи гігієнічної оцінки устаткування та утримання навчально-виховних установ для дітей та підлітків. Гігієнічна оцінка дитячих меблів. Лікарсько-санітарний нагляд за умовами виховання та навчання дітей та підлітків у школі. Розв'язування кейс-задач.	2
4	Методи оцінки стану здоров'я та фізичного розвитку дітей і підлітків. Розв'язування кейс-задач.	2
5	Вивчення адекватності та збалансованості харчування. Методика розрахунку енерговитрат людини та її потреб у харчових речовинах. Методика гігієнічної оцінки харчування людини та організованих колективів. Розв'язування кейс-задач.	2
6	Методика оцінки харчового статусу та вітамінної забезпеченості організму людини. Методика лабораторного контролю якості напоїв та оцінки їх фальсифікації. Розв'язування кейс-задач.	2
7	Гігієнічна оцінка ступеня якості харчових продуктів. Методика санітарної експертизи молока і молочних продуктів, борошна, хліба, м'яса, риби та консервів. Розв'язування кейс-задач.	2
8	Теоретичні аспекти та методика профілактики аліментарно-зумовлених захворювань. Методика розслідування випадків харчових отруєнь. Розв'язування кейс-задач.	2
9	Методи та засоби радіаційного контролю і протирадіаційного захисту працюючих з джерелами іонізуючого випромінювання та населення в місцях його проживання. Розв'язування кейс-задач.	2
10	Гігієнічна оцінка протирадіаційного захисту персоналу і радіаційної безпеки пацієнтів при застосуванні радіонуклідів та інших джерел іонізуючого випромінювання в лікувальних закладах. Розрахункові методи оцінки радіаційної безпеки та параметрів захисту від зовнішнього опромінення. Розв'язування кейс-задач.	2
11	Психогігієнічні основи оптимізації повсякденної діяльності людини.	2
12	Гігієнічні аспекти медичної біоритмології та хроногігієни. Гігієна адаптаційного процесу. Наукові основи діагностики та профілактики хронічної втоми.	2
13	Гігієнічна оцінка розміщення та планування окремих структурних підрозділів лікарні за матеріалами проекту. Особливості планування та облаштування спеціалізованих лікарень та відділень. Розв'язування кейс-задач.	2
14	Гігієнічна оцінка перебування хворих та праці медичного персоналу в лікувально-профілактичних закладах. Гігієнічні основи профілактики	2

	внутрішньолікарняних інфекцій. Гігієнічні основи санітарно-протиепідемічного режиму. Сучасні методи дезінфекції. Розв'язування кейс-задач.	
15	Гігієнічна оцінка лікарняного та побутового одягу. Особиста гігієна, методика гігієнічної оцінки засобів по догляду за ротовою порожниною.	2
16	Організація та проведення санітарного нагляду за польовим розміщенням військових і цивільних формувань при надзвичайних ситуаціях та під час війни. Розв'язування кейс-задач	2
17	Організація та проведення санітарного нагляду і медичного контролю за водопостачанням особового складу збройних сил України у польових умовах. Розв'язування кейс-задач.	2
18	Основи організації і проведення санітарного нагляду за харчуванням військ у польових умовах. Організація і проведення санітарного нагляду за повноцінністю та безпечністю харчування військових формувань при надзвичайних ситуаціях та під час війни. Організація і проведення медичної експертизи продовольства у польових умовах при надзвичайних ситуаціях та в умовах бойових дій за допомогою табельних засобів. Розв'язування кейс-задач.	2
19	Організація і проведення медичної експертизи продовольства у польових умовах при надзвичайних ситуаціях та в умовах бойових дій за допомогою табельних засобів. Розв'язування кейс-задач.	2
20	Організація та проведення санітарного нагляду за умовами праці військовослужбовців, ліквідаторів наслідків бойових дій та надзвичайних ситуацій.	2
Разом		40

V. Самостійна робота

Самостійна робота здобувача передбачає підготовку до лабораторних занять, теоретичне вивчення питань, що стосуються тем лекційних занять, які не увійшли до лабораторного курсу, або ж були розглянуті коротко (перелік поданий у табл. 6). Завдання для самостійного опрацювання входять в структуру лабораторних занять та оцінюються в процесі поточного контролю на лабораторних заняттях та на підсумкових контрольних роботах під час вивчення відповідних тем.

Модуль 1. Загальні питання гігієни та екології

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Питання для підготовки
1	Тема 1. Гігієна як наука. Місце і значення гігієни в системі медичних наук та практичній діяльності лікаря. Основні закони гігієни. Методи гігієнічних досліджень	2	Значення знань гігієни для формування професійного мислення та практичної діяльності лікарів різних фахів. Поняття про методологію як вчення про наукове пізнання дійсності. Основи методології гігієни: загальнофілософські закони та категорії, їх використання в гігієні. Теоретичні основи гігієни, їх сутність, внесок найбільш визначних вітчизняних вчених-гігієністів для їх наукового обґрунтування,

			тлумачення і практичного використання.
2	Тема 2. Історія виникнення, основні етапи розвитку та сучасний стан гігієни.	2	<p>Емпіричний етап в історії гігієни. Емпірична гігієна в країнах Стародавнього Сходу, Китаю, Греції, Древнього Риму, Росії. Досягнення Гіппократа, Авіценни, Д. Фракасторо, Б. Раммаціні, у галузі профілактичної медицини.</p> <p>Санітарна культура Київської Русі в період емпіричного етапу розвитку гігієни. Діяльність Євпраксії, Феодосія Печерського, Агапіта Печерського, Петра Могили, Данили Самойловича в галузі збереження здоров'я. Погляди М.Я. Мудрова, Г.А. Захар'їна, С.П. Боткіна, М.І. Пирогова на роль профілактичної медицини.</p> <p>Науково-експериментальний етап розвитку гігієни. Роль М. Петтенкофера, Ф.Ф. Ерісмана, О.П. Доброславіна, В.А. Субботіна, Г.В. Хлопіна та інших вчених у становленні науково-експериментального етапу розвитку гігієни.</p> <p>Внесок В.В. Удовенка, В.Я. Підгаєцького, І.Я. Горбачевського, О.В. Корчак-Чепурківського, О.М. Марзеєва, Л.І. Медвідя, П.І. Баранника, Д.М. Калюжного, В.З. Мартинюка, Г.Х. Шахбазяна, Р.Д. Габовича, Є.Г. Гончарука, І.І. Слепушкіної.</p> <p>Етапи розвитку екології як науки. Ботаніко-географічні повідомлення екологічного змісту в культурах країн Стародавнього Сходу, Китаю, Греції, Древнього Риму, України та Росії. Розвиток екології в країнах світу на різних етапах розвитку суспільства.</p> <p>Міжнародне співробітництво у гігієнічній та екологічній науках у сучасний період.</p>
3	Тема 3. Гігієнічне значення сонячної радіації.	4	Штучні джерела УФР, їх фізичні та гігієнічні характеристики. Основні види біологічної (біогенної та абіогенної) дії УФР та її особливості

			<p>для кожної області спектрального складу УФР. Використання УФР для первинної та вторинної профілактики різних захворювань. Надлишкове опромінення людини Сонцем та штучними джерелами УФР. “Озонові дірки” як гігієнічна проблема. УФР як професійна шкідливість. Методи і засоби захисту від надмірного УФ опромінення. Зрушення у стані здоров'я та захворювання, що виникають внаслідок дії недостатньої і надлишкової сонячної радіації та їх профілактика. (УФ та інфрачервоне випромінювання). Застосовують УФО з лікувальною та профілактичною метою. Законодавчі документи, що регламентують природне та штучне освітленість приміщень та інших об'єктів різного призначення</p>
4	<p>Тема 4. Гігієнічне значення складових біосфери (атмосфери, гідросфери, літосфери).</p>	4	<p>Вчення В.І. Вернадського про ноосферу. Функціонування біосфери, перший і другий закон термодинаміки. Екологічні системи.. Біогеоценози, біогеохімічні цикли. Денатурація біосфери. Хімічне та енергетичне забруднення. Основні джерела, види і наслідки антропогенного забруднення атмосферного повітря, води, ґрунту. Безпосередня дія на організм: гострі, хронічні специфічні та неспецифічні захворювання хімічної етіології. Екологічна ситуація в Україні. Нормативно-правові основи охорони природи та природоохоронні заходи захисту навколишнього середовища.</p>
5	<p>Тема 5. Гігієнічне значення клімату, погоди, їх вплив на здоров'я населення.</p>	4	<p>Основи фізіології теплообміну людини та його зв'язок з мікрокліматичним режимом навколишнього середовища. Шляхи тепловіддачі. Зрушення у стані здоров'я та захворювання, що виникають внаслідок впливу на організм людини дискомфортного мікроклімату. Заходи профілактики. Гігієнічна оцінка температурно-вологісного режиму та швидкості руху повітря в приміщеннях житлових і громадських будівель.</p>

			<p>Основні джерела забруднення повітря житлових і виробничих приміщень. Окислюваність та вміст вуглекислоти як чутливі показники забруднення повітря житлових приміщень. Гігієнічне значення вентиляції приміщень. Види вентиляції житлових та виробничих приміщень. Гігієнічні показники чистоти повітря. Комплексна гігієнічна оцінка теплового балансу організму. Фізичні методи оцінки комплексного впливу мікроклімату на організм людини. Фізіологічні методи оцінки комплексного впливу мікроклімату на організм людини.</p>
6	<p>Тема 6. Гігієна населених місць. Гігієна житла. Мікроклімат, опалення, вентиляція, природне та штучне освітлення, методи їх вимірювання і гігієнічна оцінка.</p>	4	<p>Міський транспорт та інші несприятливі фактори навколишнього середовища в умовах населеного пункту (шум, вібрація, електромагнітні поля, забруднення повітря, надмірні психогенні навантаження тощо), їх джерела та заходи по усуненню шкідливої дії. Гігієнічні та соціально-гігієнічні проблеми сучасного села. Гігієнічні особливості планування і забудови сільських населених пунктів. Санітарно-технічне оснащення сільського житла. Шляхи підвищення рівня комунальних умов для жителів сільської місцевості. Державний санітарний нагляд за будівництвом житлових і громадських будівель, їх санітарно-технічним устаткуванням. Біобезпека житлових і громадських будівель та споруд.</p>
7	<p>Тема 7. Гігієна води та водопостачання</p>	4	<p>Методика дезінфекції шахтних колодязів. Правила відбору проб води для проведення хімічних та бактеріологічних досліджень. Порівняльна характеристика централізованої та децентралізованої систем водопостачання. Методи санітарного нагляду за централізованими системами водопостачання (запобіжного і поточного). Види лабораторного аналізу води – бактеріологічного,</p>

			санітарно-хімічного (короткого і повного). Санітарний нагляд за місцевими системами водопостачання. Облаштування та експлуатація колодязів, каптажів. "Санація" колодязів. Державні санітарні норми та правила "Гігієнічні вимоги до води питної, призначеної для споживання людиною" (ДСанПіН 2.2.4-171-10).
8	Тема 8. Гігієна ґрунту та очистка населених місць.	4	Фактори та механізми, які приймають участь у самоочищенні ґрунту. Використання ґрунту для знешкодження відходів господарсько побутової та виробничої діяльності людини. Гігієнічна характеристика методів збору (планово-поквартирного, планово-подвірного), видалення і знешкодження твердих відходів комунально-побутового, промислового, будівельного походження. Вивізна система збору, видалення та знешкодження рідких відходів (поля асенізації, поля заорювання). Методика санітарного обстеження земельної ділянки з урахуванням її функціонального призначення. Принципова схема визначення хімічних показників санітарного стану ґрунту. Принципова схема визначення бактеріологічних показників санітарного стану і забруднення ґрунту. Методика гігієнічної оцінки санітарного стану ґрунту за результатами санітарного обстеження ділянки та лабораторного аналізу проб.
9	Тема 9. Гігієна та фізіологія праці. Методика гігієнічної оцінки важкості і напруженості праці, шкідливостей трудового процесу. Санітарне законодавство в галузі охорони праці.	2	Біологічні ритми та стан здоров'я. Поняття про біологічні ритми. Біоритмологічні принципи раціональної організації навчальної та професійної діяльності. Поєднання часу навчальних занять з часом оптимуму фізіологічних функцій організму. Рухова активність як синхронізатор біологічних ритмів. Раціональна організація вільного часу як важливий фактор реалізації

			амплітудно-фазової програми біоритмів. Хроногігієна як основа профілактики десинхронозів
10	Тема 10. Гігієнічна характеристика шкідливих факторів виробничого середовища та реакції організму на їх вплив	2	Робота та праця, як фізичні та філософські поняття. Праця, як соціальна категорія. Суспільний розподіл праці. Статті Конституції України про охорону праці. Санітарне законодавство в області охорони праці. Кодекс законів про працю (КЗОП), його основні складові положення. Класифікація професійних шкідливостей згідно Держстандарту. Фізичні виробничі шкідливості, їх класифікація, значимість у професійній патології. Хімічні виробничі шкідливості. Класифікації хімічних небезпечних та шкідливих факторів виробничого середовища, різновиди їх дії на організм. Професійні отруєння. Біологічні фактори як виробничі шкідливості. Професійні інфекції, інвазії, інші види патології. Психофізіологічні небезпечні та шкідливі виробничі фактори, види патології, яку вони викликають. Фізіологія праці, основні питання, які вона вивчає. Поняття важкості та напруженості праці. Характеристика методів та засобів вимірювання виробничих шкідливостей та їх впливу на організм і здоров'я.
11	Тема 11. Професійні захворювання і отруєння та їх профілактика.	2	Фізіолого-гігієнічні особливості праці літньої людини. Показники важкості та напруженості праці літніх людей і їх зміни під час трудової діяльності. Вплив несприятливих чинників виробничого середовища на темп старіння працівника. Гігієнічні вимоги до режиму праці. Санітарне законодавство про охорону праці. (КЗпП України). Питання біоетики та біобезпеки в гігієні праці. Методи та засоби профілактики професійної патології та охорони праці на виробництві.
ВСЬОГО У 4 СЕМЕСТРІ		34	

Модуль 2. Спеціальні питання гігієни та екології

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Питання для підготовки
1	Тема 1. Гігієна дітей і підлітків. Закономірності росту і розвитку дитячого організму. Гігієна трудового, фізичного, психофізіологічного навчання і виховання дітей і підлітків. Методика їх гігієнічної оцінки.	1	Чинники та умови навколишнього середовища і навчально-виховного процесу, що впливають на здоров'я дітей і підлітків. Гігієнічні вимоги до організації навчально-виховного процесу у сучасних загальноосвітніх закладах.
2	Тема 2. Методи гігієнічної оцінки устаткування та утримання навчально-виховних установ для дітей і підлітків.	1	Гігієнічні вимоги до земельної ділянки, будівлі та групової секції дитячого дошкільного закладу. Гігієнічні вимоги до земельної ділянки і будівлі загальноосвітнього навчального закладу. Принцип функціонального зонування та його значення. Гігієнічні вимоги до планування, улаштування, обладнання, мікроклімату, вентиляції, освітлення та санітарно-технічного благоустрою основних приміщень навчальних закладів. Гігієнічні вимоги до навчальних меблів та їх фізіологічне обґрунтування. Гігієнічні вимоги до розміщення навчальних меблів у шкільному класі.
3	Тема 3. Методи вивчення вікових психофізіологічних особливостей дітей та підлітків. Гігієнічна оцінка навчально-виховного режиму дітей різних вікових груп	1	Гігієнічні вимоги до організації позашкільної діяльності та вільного часу учнів. Медичні, фізіологічні та психолого-педагогічні критерії оцінки рівня розвитку дитини. Методи вивчення вікових психофізіологічних особливостей організму дітей і підлітків. Зрушення у стані здоров'я і захворювання, що зумовлені нераціональною організацією навчально-виховного процесу.

4	<p>Тема 4. Методика гігієнічного контролю за організацією фізичного виховання та трудового навчання дітей і підлітків. Лікарсько-професійна консультація та медичний професійний відбір підлітків в умовах школи та поліклініки.</p>	2	<p>Гігієнічні принципи раціональної організації фізичного виховання дітей і підлітків. Види, засоби та форми фізичної культури в сучасних навчальних закладах. Фізіолого-гігієнічні основи загартовування організму дітей і підлітків. Основні види, принципи та способи організації загартовування. Гігієнічні принципи раціональної організації трудового та політехнічного навчання дітей і підлітків. Фізіолого-гігієнічні основи проведення контролю за трудовим навчанням школярів. Гігієнічні вимоги до змісту, режиму і умов організації та проведення трудового навчання в умовах різних типів сучасних навчальних закладів. Професійна орієнтація як гігієнічна проблема. Поняття про професійний відбір.</p>
5	<p>Тема 5. Харчування як фактор здоров'я. Наукові основи раціонального харчування. Гігієнічне значення окремих компонентів їжі в харчуванні здорової та хворої людини. Харчова та біологічна цінність основних продуктів харчування.</p>	2	<p>Науково-технічний прогрес та його вплив на якість продуктів харчування. Генетично-модифіковані продукти та соціально-гігієнічні проблеми, пов'язані з їх використанням. Питання гігієни харчування в біобезпеці населення.</p>
6	<p>Тема 6. Наукові основи раціонального, превентивного, лікувального, дієтичного та лікувально-профілактичного харчування. Методи оцінки адекватного харчування за меню-розкладкою, забезпечення вітамінами.</p>	2	<p>Значення харчових ланцюгів в міграції токсичних і радіоактивних речовин з різних об'єктів навколишнього середовища до організму людини. Вплив залишкових кількостей хімічних речовин в харчових продуктах на здоров'я населення.</p>
7	<p>Тема 7. Захворювання, пов'язані з порушенням основ раціонального харчування та вживанням недоброякісних продуктів</p>	2	<p>Профілактика харчових отруєнь мікробної, немікробної природи та нез'ясованої етіології, обов'язки лікаря при розслідуванні харчових отруєнь та в їх профілактиці. Інструктивно-методичні та законодавчі документи, які використовуються при розслідуванні харчових отруєнь та їх профілактиці. Правила кулінарної обробки харчових продуктів з метою зберігання їх доброякісності, вітамінів, запобігання захворювань травної системи</p>

			(гастритів, виразок шлунку та інших). Методи консервування харчових продуктів, їх гігієнічна характеристика. Харчові добавки, їх гігієнічна характеристика.
8	Тема 8. Теоретичні аспекти та методика профілактики аліментарних та аліментарно-зумовлених захворювань. Методика розслідування та профілактика харчових отруєнь. Гігієнічні основи лікувального, дієтичного та лікувально-профілактичного харчування.	2	Роль аерогенних, гнійних захворювань, здорового носійства збудників кишкових інфекцій серед персоналу харчоблоків у виникненні харчових отруєнь мікробної природи та інфекцій. Харчування в умовах екологічно несприятливого навколишнього середовища та шкідливих виробництв. Лікувально-профілактичне харчування. Лікувальне та дієтичне харчування. Парентеральне харчування, його гігієнічне обґрунтування. Продукти та суміші дитячого харчування. Продукти геропротекторного спрямування. Організація лікувального та дієтичного харчування в лікувально-профілактичних закладах та контроль за ним. Методи і засоби медичного контролю за харчуванням окремих груп населення. Принципи харчування людей різних вікових груп, професій, спортсменів. Гігієнічний нагляд за харчуванням різних вікових груп, професій, хворих в стаціонарах, оздоровчих закладах. Питання біоетики та біобезпеки при розслідування випадків харчових отруєнь
9	Тема 9. Гігієнічна оцінка умов перебування хворих та гігієна праці медичних працівників у лікувально-профілактичних закладах	2	Заходи профілактики внутрішньолікарняних інфекцій. Гігієнічні вимоги до санітарної обробки хворих, їх туалету, зміни білизни. Вимоги до режиму профілактики респіраторних та кишкових захворювань серед хворих і персоналу під час епідемій. Режим, методи і засоби вологого прибирання приміщень з застосуванням антисептичних препаратів, провітрювання приміщень, ізоляція хворих. Видалення і знешкодження твердих відходів, знезараження

			каналізаційних стічних вод в лікувальних закладах, їх особливості у сільських лікарнях, окремо розміщених оздоровчих закладах. Організація лікувального та лікувально-профілактичного харчування хворих у стаціонарах. Біоетичні проблеми охорони здоров'я пацієнтів та медичних працівників в лікувально-профілактичних закладах.
10	Тема 10. Радіаційна гігієна, протирадіаційний захист в медичних закладах та інших об'єктах, де використовуються джерела іонізуючої радіації. Методи і засоби радіаційного контролю. Радіаційне забруднення довкілля. Гігієнічні аспекти аварії на Чорнобильській АЕС.	2	Концепція проживання населення на територіях України з підвищеними рівнями радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи, Закони України про правовий режим цих територій та правовий статус потерпілого населення
11	Тема 11. Розрахункові методи оцінки протирадіаційної безпеки та параметрів захисту від зовнішнього опромінення.	2	Розрахункові методи оцінки протирадіаційної безпеки та параметрів захисту від зовнішнього опромінення
12	Тема 12. Гігієнічна оцінка протирадіаційного захисту персоналу і радіаційної безпеки пацієнтів при застосуванні іонізуючої радіації в лікувальних закладах.	2	Правила роботи з відкритими та закритими джерелами іонізуючих випромінювань. Гігієнічні вимоги до улаштування, планування та обладнання рентгенологічного і радіологічного відділень лікарні. Медичний нагляд за персоналом та санітарно-дозиметричний контроль у рентгенологічному і радіологічному відділеннях лікарні. Шляхи зниження променевого навантаження персоналу і пацієнтів лікувальних закладів. Методи протирадіаційного захисту, що засновані на фізичних законах послаблення впливу іонізуючого випромінювання.
13	Тема 13. Основи організація санітарно-гігієнічних заходів у Збройних силах України при надзвичайних ситуаціях мирного часу та у воєнний час. Гігієна польового розміщення військ та населення.	3	Визначення та зміст військової гігієни при надзвичайних ситуаціях мирного часу та у воєнний час.
14	Тема 14. Основи організації та проведення санітарного	2	Роль і місце санітарно-гігієнічних заходів у загальній системі медичного

	нагляду і медичного контролю за харчуванням особового складу Збройних сил України у польових умовах.		забезпечення Збройних сил України, воєнізованих формувань цивільної оборони та інших формувань, що призначені для дій в надзвичайних ситуаціях мирного часу та у воєнний час.
15	Тема 15. Основи організації та проведення санітарного нагляду і медичного контролю за водопостачанням особового складу Збройних сил України в польових умовах.	2	<p>Організація та проведення тимчасового розміщення воєнних та цивільних аварійно-рятувальних формувань ліквідаторів наслідків надзвичайних ситуацій.</p> <p>Особливості організації та проведення санітарно-гігієнічних заходів в надзвичайних ситуаціях і бойовій обстановці з урахуванням особливостей військово-польових умов.</p> <p>Гігієна польового розміщення військ та населення. Типи польового житла, їх гігієнічна оцінка. Розміщення у населених пунктах, перспективні польові споруди.</p> <p>Поняття про фортифікаційні споруди, їх типи, характеристика основних вимог до них (придатність до проживання).</p> <p>Особливості мікроклімату та хімічного складу повітря у закритих фортифікаційних спорудах та їх вплив на організм.</p> <p>Санітарний нагляд за лазнево-пральним обслуговуванням особового складу формувань і потерпілого населення.</p> <p>Санітарно-гігієнічний контроль за утриманням та очищенням місць розташування військ та потерпілого населення у польових умовах.</p> <p>Порядок збирання та поховання загиблих. Обов'язки військово-медичної служби.</p>
16	Тема 16. Гігієна праці особового складу Збройних сил України при ліквідації наслідків надзвичайних станів і на воєнний час	2	<p>Гігієнічні особливості праці медичних працівників військових частин та особового складу військово-медичних закладів при ліквідації наслідків надзвичайних станів та у воєнний час.</p> <p>Гігієнічні особливості використання індивідуальних засобів захисту при обслуговування об'єктів озброєння і</p>

		<p>військової техніки в сухопутних військах, повітряних силах, військово-морських силах, ліквідації пожеж, робіт при повенях та надзвичайних ситуаціях будь-якого походження.</p> <p>Гігієна військової праці танкістів.</p> <p>Гігієна військової праці у ракетних військах і артилерії, інженерних військах. Особливості умов служби, їх вплив на організм людини і заходи щодо захисту військовослужбовців.</p> <p>Гігієна військової праці у радіотехнічних військах. Умови військової праці на радіолокаційних станціях. Специфічні та неспецифічні фактори зовнішнього середовища.</p> <p>Гігієна військової праці на радіостанціях.</p> <p>Гігієнічні особливості використання індивідуальних засобів захисту при обслуговуванні об'єктів озброєння і військової техніки в СВ, ПС, ВМС, ліквідації пожеж та наслідків надзвичайних станів.</p> <p>Організація та проведення санітарного нагляду за умовами праці військовослужбовців, ліквідаторів наслідків бойових дій та надзвичайних станів і на воєнний час.</p>
17	<p>Тема 17. Здоровий спосіб життя, особиста гігієна. Фізична культура, основи загартовування. Профілактика алкоголізму, наркоманії, токсикоманії, тютюнопаління.</p>	<p>2</p> <p>Психогігієна як наука. Основні завдання психогігієни.</p> <p>Поняття про психічне здоров'я людини та його основні критерії.</p> <p>Психогігієнічні основи оптимізації повсякденної діяльності людини.</p> <p>Поняття про біологічні ритми. Передумови та причини виникнення медичної біоритмології як науки, біологічні ритми та стан здоров'я людини.</p> <p>Поняття “втома” та “хронічна втома”: визначення та критерії оцінки. Основні чинники, які сприяють виникненню та розвитку хронічної втоми.</p> <p>Гігієнічні проблеми адаптаційного процесу та основи оптимізації адаптаційного процесу.</p>

18	Тема 18. Гігієна одягу та взуття. Гігієнічна оцінка миючих засобів, тканин та побутового, виробничого і лікарняного одягу.	2	Гігієнічні вимоги до різних шарів комплекту одягу в залежності від їх функціонального призначення. Гігієнічні показники та критерії оцінки мікроклімату в підодежному просторі. Загальна схема гігієнічної оцінки тканини, методика визначення окремих її показників (товщини, питомої ваги, пористості, капілярності, гігроскопічності, відносної паро- і теплопровідності, стійкості до кислот, лугів, органічних розчинників, до механічної дії, теплової радіації тощо). Гігієнічна оцінка засобів догляду за зубами: зубних порошків, зубних паст, зубних щіток, зубочисток, еликсирів для полоскання тощо. Гігієнічні вимоги до матеріалів для виготовлення зубних порошків, зубних паст, зубних щіток, зубочисток, протезування зубів. Гігієнічні вимоги до конструкції і форми щіток, методики чистки зубів, режиму догляду за ротовою порожниною.
ВСЬОГО У 5 СЕМЕСТРІ		34	

VI. Політика оцінювання

Політика викладача щодо студента полягає в послідовному та цілеспрямованому здійсненні навчального процесу на засадах прозорості, доступності, наукової обґрунтованості, методичної доцільності та відповідальності учасників освітнього процесу.

Вивчення дисципліни передбачає постійну роботу студентів на кожному занятті. Середовище під час проведення лекційних та лабораторних робіт є творчим, дружнім, відкритим для конструктивної критики та дискусії. Студенти не повинні спізнюватися на заняття. Усі студенти на лабораторних роботах відповідно до правил техніки безпеки мусять бути одягненими в білі халати. Перед початком заняття студенти повинні вимкнути звук засобів зв'язку (мобільний телефон, смарт-годинник тощо).

Студенти повинні здійснювати попередню підготовку до лекційних та лабораторних занять згідно з переліком рекомендованих джерел. До початку курсу необхідно встановити на мобільні пристрої або ноутбуки застосунки Microsoft Office 365 (Teams, Forms, One Note) для проходження тестування та роботу з доступними матеріалами курсу. Вхід для активації облікового запису відбувається через корпоративну пошту з доменом – @vnu.edu.ua. Корпоративна пошта з паролем видається методистом деканату медичного факультету.

Оцінювання здобувачів освіти здійснюється відповідно до Положення про поточне та підсумкове оцінювання знань студентів Волинського національного університету імені Лесі Українки (https://ed.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/07/Polozh_pro_otzin_%D0%A0%D0%B5%D0%B4_%D1%80%D0%B5%D0%B4%D0%9C%D0%95%D0%94.pdf).

В освітньому процесі застосовується дві шкали оцінювання: багатобальна (200-бальна) шкала та 4- бальна шкала. Результати конвертуються із однієї шкали в іншу згідно із нижче

наведеними правилами. Дисципліну «Гігієна та екологія» слухають здобувачі протягом 4 () та 5 семестру (Модуль 2. Спеціальні питання гігієни та екології); в кінці кожного семестру складають залік (максимальна кількість балів за поточну навчальну діяльність – 200 балів).

Оцінювання поточної успішності здійснюється на кожному лабораторному занятті за 4-бальною шкалою (5 – «відмінно», 4 – «добре», 3 – «задовільно», 2 – «незадовільно»). На кожному лабораторному занятті студент отримує три оцінки за цією шкалою: 1) за тестування; 2) за рівень володіння теоретичними знаннями; 3) розв'язок кейс-задач; 4) за оволодіння практичними компетентностями під час виконання практичного завдання. До певних тем 4 семестру передбачено ІНДЗ. За активність на лекціях можна отримати додаткові бонусні бали (5 балів за лекційне заняття, таким чином можна отримати додатково по 5 балів у 4 та 5 семестрах).

Рівень володіння теоретичними знаннями та оволодіння практичними компетентностями, які розглядаються на лекційних та лабораторних заняттях, а також вивчаються здобувачами самостійно, визначається за 4-бальною шкалою відповідно до підсумкових критеріїв, які зазначені нижче.

Оцінка за лабораторне заняття (тему) є середньою арифметичною оцінкою цих чотирьох (трьох) видів активності здобувача за 4-бальною шкалою.

Сукупність знань, умінь, навичок, компетентностей, які набуті здобувачем у процесі навчання з кожної теми орієнтовно оцінюється за такими критеріями:

– 5 («відмінно») – здобувач бездоганно засвоїв теоретичний матеріал теми заняття, демонструє глибокі і всебічні знання відповідної теми, основні положення наукових джерел, логічно мислить і формує відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок;

– 4 («добре») – здобувач добре засвоїв теоретичний матеріал заняття, володіє основними аспектами з джерел, аргументовано викладає його; володіє практичними навичками, висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу теоретичного змісту або при виконанні практичних навичок;

– 3 («задовільно») – здобувач в основному опанував теоретичними знаннями навчальної теми, орієнтується в рекомендованих джерелах, але непереконливо відповідає, плутає поняття, додаткові питання викликають у здобувача невпевненість або відсутність стабільних знань; відповідаючи на запитання практичного характеру, виявляє неточності у знаннях, не вміє оцінювати факти та явища, припускається помилок при виконанні практичних навичок;

– 2 («незадовільно») – здобувач не опанував навчальний матеріал теми, не знає наукових фактів, визначень, майже не орієнтується в джерелах, відсутнє наукове мислення, практичні навички не сформовані.

Здобувач має отримати оцінку на кожному лабораторному занятті. У разі пропуску лабораторного заняття здобувач освіти зобов'язаний його відпрацювати у повному обсязі на консультаціях за графіком відпрацювання лабораторних занять, але не пізніше останнього тижня у відповідному семестрі. Якщо здобувач пропустив більше, ніж 3 практичні заняття, він має отримати дозвіл на їх відпрацювання у деканаті.

Відвідування занять здобувачами є обов'язковим та дає можливість отримати задекларовані у Галузевому стандарті спеціальності 222 Медицина та у освітній програмі «Медицина» загальні та фахові компетентності, вчасно і якісно виконати завдання. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, карантин, міжнародне стажування) навчання може відбуватись індивідуально (в он-лайн формі за погодженням із деканом факультету) або може бути відпрацьоване на консультаціях відповідно до встановленого порядку.

Форма підсумкового контролю з дисципліни – залік. Максимальна кількість балів, яку може набрати здобувач за поточну навчальну діяльність при вивченні ОК становить 200 балів. Мінімальна кількість балів, яку повинен набрати здобувач за поточну навчальну діяльність для зарахування дисципліни становить 122 бали. Розрахунок кількості балів проводиться на підставі отриманих здобувачем освіти оцінок за 4-бальною шкалою під час вивчення дисципліни впродовж семестру, шляхом обчислення середнього арифметичного (далі – СА), округленого до

двох знаків після коми. Отримана величина конвертується у бали за 200-бальною шкалою таким чином:

Перерахунок середньої оцінки за поточну діяльність у багатобальну шкалу для дисциплін, що завершуються заліком

4-бальна шкала	200-бальна шкала	4-бальна шкала	200-бальна шкала	4-бальна шкала	200-бальна шкала	4-бальна шкала	200-бальна шкала
5	200	4.45	178	3.92	157	3.37	135
4.97	199	4.42	177	3.89	156	3.35	134
4.95	198	4.4	176	3.87	155	3.32	133
4.92	197	4.37	175	3.84	154	3.3	132
4.9	196	4.35	174	3.82	153	3.27	131
4.87	195	4.32	173	3.79	152	3.25	130
4.85	194	4.3	172	3.77	151	3.22	129
4.82	193	4.27	171	3.74	150	3.2	128
4.8	192	4.24	170	3.72	149	3.17	127
4.77	191	4.22	169	3.7	148	3.15	126
4.75	190	4.19	168	3.67	147	3.12	125
4.72	189	4.17	167	3.65	146	3.1	124
4.7	188	4.14	166	3.62	145	3.07	123
4.67	187	4.12	165	3.57	143	3.02	121
4.65	186	4.09	164	3.55	142	3	120
4.62	185	4.07	163	3.52	141	Менше 3	Не- достатньо
4.6	184	4.04	162	3.5	140		
4.57	183	4.02	161	3.47	139		
4.52	181	3.99	160	3.45	138		
4.5	180	3.97	159	3.42	137		
4.47	179	3.94	158	3.4	136		

Залік виставляється за результатами поточної роботи здобувача за умови, що здобувач виконав ті види навчальної роботи, які визначено цим силабусом. У випадку, якщо здобувач освіти не відвідував окремі аудиторні заняття (з поважних причин), на консультаціях він має право відпрацювати пропущені заняття та добрати ту кількість балів, яку було визначено на пропущені теми.

У дату складання заліку викладач записує у відомість суму поточних балів, які здобувач освіти набрав під час поточної роботи (шкала від 0 до 200 балів).

У випадку, якщо здобувач набрав менше, ніж 122 бали, він складає залік під час ліквідації академічної заборгованості. У цьому випадку бали, набрані під час поточного оцінювання, анулюються. Максимальна кількість балів під час ліквідації академічної заборгованості з заліку – 200. Повторне складання заліку допускається не більше як два рази: один раз – викладачеві, другий – комісії, яку створює декан факультету.

У разі наявності документа, що засвідчує навчання на сертифікованих курсах, онлайн-курсах, які дотичні до тем дисципліни, можливе зарахування певної кількості годин (за попереднім погодженням з викладачем), відповідно до Положення про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті у Волинському національному університеті імені Лесі Українки.

У разі переходу на дистанційну форму навчання викладання курсу відбувається в команді освітнього середовища Microsoft Office 365 відповідно до Положення про дистанційне навчання та додаткових розпоряджень ректорату.

Політика щодо академічної доброчесності. Здобувачу необхідно дотримуватися морально-етичних правил: не пропускати аудиторних занять (у разі пропуску – причину підтвердити документально); не привласнювати чужу інтелектуальну працю; у разі цитування наукових праць, методичних розробок, результатів досліджень, таблиць та ін. необхідно вказувати посилання на першоджерело.

На лабораторних заняттях під час усного опитування, під час написання модульної контрольної роботи та під час підсумкового оцінювання студентам дозволяється користуватися методичними рекомендаціями, санітарним регламентом тощо. Списування під час поточного

контролю, модульних контрольних робіт заборонені (в т.ч. із використання мобільних девайсів). Використання гаджетів та персональних комп'ютерів передбачено під час дистанційного навчання та проходження online тестування.

Викладач і здобувач освіти мають дотримуватись ст. 42 Закону України «Про освіту». Усі здобувачі освіти повинні ознайомитись із основними положеннями Кодексу академічної доброчесності Волинського національного університету імені Лесі Українки та Ініціативою академічної доброчесності та якості освіти – Academic IQ.

Політика щодо дедлайнів та перескладання. Якщо з об'єктивних причин заняття пропущене, здобувач повністю відпрацьовує тему практичного заняття в присутності лаборанта та чергового викладача, що включає всі види активності здобувача та всі види його оцінювання, передбачені цим силабусом. День та години відпрацювання визначаються графіком консультацій, який оприлюднюється.

Лабораторні роботи мають бути виконані до проведення підсумкової контрольної роботи в межах змістового модулю; у випадку невиконання лабораторних робіт студент не допускається до виконання підсумкової контрольної роботи. Відповідно такі ж вимоги і до виконання лабораторних робіт до усіх змістових модулів.

У випадку невиконання та не відпрацювання лабораторних робіт студент не допускається до підсумкового контролю та його підсумковий бал за поточний семестр не визначається.

Терміни проведення заліку, а також терміни ліквідації академічної заборгованості визначаються розкладом екзаменаційної сесії. У разі нескладання заліку, студент може перездати його двічі.

У відомості, індивідуальному навчальному плані (заліковій книжці) здобувача освіти записується підсумкова кількість балів за залік.

V. ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

Шкала оцінювання знань здобувачів освіти з освітніх компонентів,
де формою контролю є залік

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка
170–200	Зараховано
150–169	
140–149	
130–139	
122–129	
1–121	Незараховано (необхідне перескладання)

Під час переведення та поновлення у Волинський національний університет імені Лесі Українки здобувачів освіти, які не навчалися за кредитно-модульною системою, отримані ними оцінки за 100-бальною шкалою переводяться у шкалу ECTS та 200-бальну шкалу відповідно до таблиці.

Шкала конвертування оцінки здобувачів освіти з ОК з 100-бальної у 200-бальну систему оцінювання

Оцінка в балах за 200-бальною шкалою	Оцінка в балах за 100-бальною шкалою	Лінгвістична оцінка	Оцінка за шкалою ECTS	
			оцінка	пояснення
170–200	90–100	Відмінно	A	відмінне виконання
150–169	82–89	Дуже добре	B	вище середнього рівня
140–149	75–81	Добре	C	загалом хороша робота
130–139	67–74	Задовільно	D	непогано
122–129	60–66	Достатньо	E	виконання відповідає мінімальним критеріям
1–121	1–59	Незадовільно	Fx	необхідне перескладання

При перезарахуванні підсумкової оцінки з 100-системи оцінювання у 200 з освітнього компоненту переведення здійснюється за мінімальним значенням.

VI. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ТА ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ

Дистанційний курс на платформі Microsoft Office 365

<https://teams.microsoft.com/l/team/19%3adefc9d4e44ef4655a88780e05f001d79%40thread.tacv2/conversations?groupId=27c502f7-0fd4-46fa-a921-4b8fe73ae865&tenantId=79cf2153-dcef-4e36-ab8c-89480b2366aa>

1. Гігієна та екологія : підручник / В. Г. Бардов та ін.; за заг. редакцією В. Г. Бардова. Вінниця: Нова книга, 2020. 572 с.
2. Основи екології та профілактична медицина : підручник / Д. О. Ластков та ін. К : ВСВ «Медицина», 2017. 472 с.
3. Бондарь С., Гут Т., Гут Р. Гігієна та епідеміологія в системі військово-медичної підготовки та медицини надзвичайних ситуацій. Київ: «Медицина», 2018. 344 с.
4. Гігієна дітей та підлітків: посібник для студентів ВНЗ III-IV рівнів акредитації / за ред. М.М. Надворного. Одеса: Прес-кур'єр, 2014. 263 с.
5. Дмитроца О. Р., Коржик О. В., Білецька О. А. Вікова фізіологія з основами гігієни : навчальний посібник для самостійної роботи студентів. Луцьк, 2021. 137 с.
6. Радіаційна гігієна / В.О. Мурашко та ін. Вінниця : Нова Книга, 2013. 376 с.

Санітарний регламент для закладів загальної середньої освіти

<https://eo.gov.ua/2020/12/15/novyy-sanitarnyy-rehlament-dlia-shkil-shchozminylosia/>

Інтернет-ресурси

МОЗ України <https://moz.gov.ua/>

Центр громадського здоров'я МОЗ України <https://phc.org.ua/kontrol-zakhvoryuvan>

<https://www.who.int/ru>

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1005/96>